

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

оцінка практики міста Одеса

Одеська обласна організація
КОМІТЕТ ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

ЗМІСТ

Методологія	5
Загальне пояснення	5
Рівні залучення громадян до вироблення політики	5
Керівні принципи для органів врядування в залученні громадян до вироблення політики	6
Оцінка залучення громадян до вироблення міської політики в Україні	10
Основні висновки	12
Оцінка практики залучення громадян до вироблення міської політики в місті Одеса	15
Оцінка підходу муніципалітетів до залучення громадян до вироблення міської політики в місті Одеса	15
Відповідність 10 принципам залучення громадян	19
Додаток 1. Критерії оцінки рівня залучення громадян	29
Додаток 2. Критерії оцінки відповідності керівним принципам залучення громадян	32
Додаток 3. Рекомендації	46

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

МЕТОДОЛОГІЯ

Загальне пояснення

Відносини між урядуванням та громадянами існують в широкому діапазоні областей: від вироблення політики до надання та споживання державних та комунальних послуг. Для здійснення оцінювання залучення громадян до вироблення міської політики запропоновано використати узагальнені ОЕСР «Керівні принципи до залучення громадян», що надають можливість оцінити не тільки можливості для участі, які існують в великих міських громадах, але й якість реалізації політики по залученню громадян органом місцевого самоврядування.

За запропонованою методологією місце громадян в урядуванні розглядається в контексті вироблення політик.

В проєкті пропонується використання методології оцінки залучення громадян на локальному рівні, тобто в контексті національно устрою публічного управління – рівні місцевого самоврядування, а саме міст-обласних центрів.

За погодженим ОЕСР підходом до оцінки рівня залучення громадян демократія ґрунтується на згоді громадян. Для того щоб забезпечити таку згоду, представницька демократія спирається на набір традиційних формальних правил і принципів, таких, як вибори і супроводжуючі їх виборчі кампанії. Представницька демократія також ґрунтується на поточній взаємодії між урядуванням і громадянами в період між виборами. Саме цей тип взаємодії знаходиться в центрі уваги даної методології. Органи урядування у практичному плані взаємодіють з громадянами через **інформування, консультування та активну участь**.

Рівні залучення громадян до вироблення політики

Під інформуванням розуміється, що орган урядування поширює інформацію про розробку політики за своєю власною ініціативою, або громадяни мають отримати доступ до інформації на їхню вимогу.

В обох випадках комунікативний процес є одностороннім. Прикладами є: доступ до офіційних газет, веб-сайтів, архівів.

Під консультуванням вбачається запит з боку органу урядування на зворотній зв'язок з громадянами з питань формування політики. Для того, щоб отримати зворотній зв'язок, попередньо визначається, чиї погляди вивчати та з якого питання в ході розробки політики. Отримання зворотного зв'язку від громадян вимагає від органу урядування, що інформація надавалась громадянам заздалегідь. Консультування таким чином створює обмежені двосторонні відносини між органом урядування та громадянами. Прикладами є коментування до проєктів рішень, опитування громадської думки, що ініційовані органом урядування.

Активна громадська участь передбачає активне залучення громадян до процесів вироблення політики та прийняття рішень. **Активна участь** означає що громадяни можуть самостійно грати роль в обміні щодо вироблення політики, наприклад, пропонуючи

конкретні опції для політики. В той самий час, відповідальність за формулювання політики та кінцеве рішення залишається на органі врядування. Залучення громадян до процесу вироблення політики – це розвинені двосторонні відносини між органом урядування та громадянами, оснований на принципі партнерства. Прикладами є відкриті робочі групи, діалогові процедури¹.

За узагальненою практикою залучення громадян до участі в виробленні політики в країнах консолідованих демократій ОЕСР узагальнює наступні форми залучення:

Інформування: Інтерфейси для доступу громадян до інформації, внутрішній менеджмент забезпечення доступу до інформації включаючи застосування єдиного підходу, спрощення доступу до великих масивів інформації шляхом каталогізування, створення реєстрів, надання доступу до інформації шляхом відповідей на запити громадян на інформацію, шляхом роботи спеціальних інформаційних центрів, шляхом взаємодії з ЗМІ, шляхом розміщення об'яв в ЗМІ, шляхом взаємодії з організаціями громадянського суспільства в питаннях інформування населення. Доступною вважаються будь які документи: вироблені органом урядування, рішення, звіти, посібники, інструкції, аудіо-відеозаписи, промови та заяви і т.д.

Консультування: скриньки для звернень громадян, а їх аналоги реалізовані за допомогою ІКТ, пряма взаємодія з громадянами у форматі «запитання-відповіді», строкові дії з отримання коментарів від громадян, фокус-групи, опитування громадської думки, включення громадськості до консультативних органів, громадські слухання з визначених питань, референдуми без обов'язкової сили, відкриті години для громадян осіб, відповідальних за прийняття рішень.

Активна участь: неекспертні - консенсусні збори громадян, громадське журі; **експертні** – оцінка стейкхолдерами, багатосторонні робочі групи та комісії; **широка участь** – відкриті робочі групи; учасницька розробка візій та сценаріїв, громадські форуми.

Керівні принципи для органів врядування в залученні громадян до вироблення політики

Запропонований ОЕСР підхід до оцінки рівня залучення громадян орієнтований, в першу чергу, на стратегічну інтенцію органів урядування до залучення громадян, на стратегічну відданість ідеї щодо необхідності укріплення відносин «урядування-громадянин», що демонструється, в тому числі, через критичне ставлення до результатів своєї діяльності, здатності чути та опрацьовувати неупереджено будь-які зауваження та пропозиції, які поступають від громадян. А вироблення якісної політики, основаної на громадській згоді, бачиться стратегічним пріоритетом та, власне, окремою політикою.

За підходом ОЕСР передбачається 10 керівних принципів в реалізації такої політики органом врядування.

¹ Посібник ОЕСР з практичної імплементації інформування, консультування та громадської участі в виробленні політики доступний за посиланням http://www.oecd-ilibrary.org/governance/citizens-as-partners_9789264195578-en

Далі надано стислі пояснення передбачених ОЕСР принципів та узагальнених їх складових. Виходячи з інструментів, які узагальнені ОЕСР.

Принцип	практичні складові принципу
<p>Відданість — лідерська позиція організаторів (представників влади) і усвідомлення ними важливості інформування громадян, надання консультацій та підвищення рівня громадянської участі у процесі прийняття рішень;</p>	<p>Підвищення обізнаності серед політиків щодо їх ролі в просуванні відкритого, прозорого та підвітного вироблення політики. Наприклад, інформування про хороші практики з інших країн, публікація успішних ініціатив і т.п.</p> <p>Запровадження можливостей для обміну інформацією між керівниками вищої ланки через проведення регулярних зустрічей, використання експертних оглядів, через застосування інструментів оцінки політики.</p> <p>Забезпечення цільової підтримки посадових осіб через, наприклад, навчання, вироблення кодексів поведінки, стандартів та загального підвищення обізнаності.</p>
<p>Права — Громадянські права на доступ до інформації, отримання зворотної відповіді та права приймати активну участь в виробленні політики повинне бути чітко оформлено.</p> <p>Обов'язок службовців відповідати громадянам також повинен бути чітко визначений.</p> <p>Існують незалежні структури контролю чи їх еквіваленту та відіграють важливу роль в дотриманні цих прав.</p>	<p>Службовці муніципалітету та депутати повинні знати та застосовувати процедури та правила. Для цього їм, зокрема надається методологічна підтримка та консультування. Впроваджується робота по зміцненню незалежних інституцій контролю. Відбувається робота по підвищенню поінформованості громадян.</p>
<p>Зрозумілість — мета, рамки та можливості різних форм участі від самого початку чітко окреслені; і громадянська, і владна сторони розуміють свої обов'язки та ролі, обмінюються правдивою інформацією та не плекають марних очікувань;</p>	<p>Визначення завдань залучення громадян та їх донесення необхідне з самого початку та повинне бути якомога інтенсивнішим (наприклад, зрозуміти пріоритети громадян щодо майбутніх рішень, або прийти до спільного вирішення проблеми).</p> <p>Зобов'язання органів урядування (наприклад, оприлюднити результати опитування) і відповідний ступінь внеску громадськості повинні бути визначені заздалегідь.</p> <p>Необхідне забезпечення повною інформацією: щодо того, де знайти необхідну вихідну інформацію (як з ресурсів органів урядування, так і з неурядових ресурсів); щодо того, як подавати коментарі (наприклад очно під час громадських слухань, чи в письмовій формі); щодо самого процесу (ключові кінцеві терміни,</p>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

	основні контактні особи); щодо наступних кроків в розробці рішень.
<p>Час — етапи попередньої консультації та активної участі проводяться у найбільш ефективний для обох сторін часовий проміжок; необхідна інформація надається вчасно і в межах реалістично встановлених часових рамок;</p>	<p>Консультації з громадськістю та активна участь повинні бути розпочаті настільки рано, наскільки це можливо. Це дозволяє виникнути ширшим варіаціям рішень в формулюванні політики. Це також підвищує шанси на успішну імплементацію. Адекватний час повинен бути відведеним для того, щоб консультації та участь були ефективними. Інформація ж необхідна на всіх стадіях політичного циклу.</p> <p>Оцінка потреб в інформації та ідентифікації відповідних інструментів для залучення громадян під час вироблення політики повинна розпочинатись якомога раніше.</p> <p>Реалістичні строки для публічного інформування та консультування повинні бути включені в до графіків вироблення політики. Необхідно аби розрахунок часу був наближений до реальності календарів прийняття рішень, наприклад, у відношенні до рішень, щодо прийняття яких існують законодавчі граничні строки.</p>
<p>Об'єктивність — інформація, яку надає влада під час процесу прийняття рішень є об'єктивною, повною, загальнодоступною і подається у стандартизованій формі; усі громадяни мають рівні можливості доступу інформації та учасницьких процесів.</p>	<p>Встановлено чіткі стандарти для служб, які відповідають за надання доступу до інформації та залучення громадян. Встановлено чіткі процедури для залучення громадян. Забезпечено доступ з використанням кількох каналів для донесення інформації (брошури, телевізійної реклами, Інтернет і т.д.) і консультацій (наприклад, очні та заочні). Інформація надається чіткою та зрозумілою мовою, консультації та участь адаптовані до потреб громадян (очні форми проводяться поза робочим часом). Встановлено та є реальна можливість скористатись правом на оскарження для громадян по захисту своїх прав на доступ до інформації, консультації та участь: процедури розгляду скарг.</p>
<p>Ресурси — матеріальні, людські та технічні ресурси обрані адекватно та використані ефективно; в межах організаційної культури владного органу заохочується та високо цінується старання своїх членів, їх прагнення до навчання та професійного розвитку; ресурси використовуються згідно із попередньо встановленою пріоритетністю;</p>	<p>Встановлено пріоритети та наявні достатні ресурси для розробки та впровадження діяльності по залученню громадян, включаючи людські ресурси (час відповідальних службовців).</p> <p>Розвиток навичок службовців шляхом проведення навчання, розробки посібників, заходів з обміну інформацією між структурними підрозділами.</p> <p>Відбувається просування цінностей взаємовідносин між громадянами та органом урядування в середині адміністрації через поширення відповідних публікацій та через демонстрування позитивних прикладів;</p>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

<p>Координація — представники влади організують та проводять важливі для них форми участі у координації із іншими членами (відділами) владного органу; поінформованість колег стосовно власних ініціатив дозволяє уникнути повторів, марної витрати ресурсів, а також ризику «консультаційної втоми» — негативної реакції чиновників (чи громадськості) на однотипні запити (чи інформацію); при цьому координація не перешкоджає появі нових ініціатив;</p>	<p>Зміцнення координаційного потенціалу відбувається через веб-сайт, на якому розміщуються відомості щодо того, які заходи вживаються з інформування, консультування та участі громадян в будь-який проміжок часу. Через побудову взаємодії між службовцями, які відповідають за інформування, консультування та участь, в рамках яких зокрема відбуваються періодичні зустрічі для обміну досвідом. Через заохочення інновацій: ідентифікацію та заохочення прикладів добрих практик.</p>
<p>Підзвітність — В представників влади є зобов'язання щодо звітування про використання матеріалів, отриманих за результатами залучення громадян, без залежності від використаних форм. Представники влади забезпечують відкритий і прозорий процес прийняття рішень завдяки зовнішньому контролю з боку громади та неурядових організацій</p>	<p>В планах по залученню громадян наявні чіткі індикатори щодо того, як громадяни можуть надати свої коментарі та зауваження в процесі прийняття рішень та як їх внесок буде оцінено та включено в досягнені рішення, наприклад, за допомогою звітів. Визначено відповідні обов'язки службовців та завдання. Зазначені зобов'язання повинні бути оприлюднені.</p>
<p>Оцінка — по завершенню учасницького процесу, задля покращення умов проведення участі та дотримання новопосталих вимог, представники влади проводять оцінку проведених заходів по залученню громадян ; оцінювання є показовим, оскільки під час процесу збираються усі необхідні дані, є відповідний інструментарій, крім того до оцінки залучаються й громадяни;</p>	<p>Збираються дані щодо ключових аспектів ініціатив з інформування, консультування та участі (напр., отримані зауваження та скарги). Чіткі плани по збору необхідних даних визначені з самого (наприклад, періодичні опитування громадської думки, кількість учасників громадських слухань).</p> <p>Розроблено необхідні інструменти для оцінки. Це може бути, для прикладу, шляхом міжгалузевих робочих груп експертів з консультування, оцінки та аудиту.</p> <p>Громадяни залучаються до оцінки шляхом спеціальних заходів (наприклад, шляхом опитування), а також відбуваються періодичні загальні заходи, ініційовані органом урядування щодо зміцнення відносин з громадянами (наприклад, шляхом роботи відповідних комісій, що займаються оглядом).</p>
<p>Активна громадська позиція — влада може отримувати вигоду від високого рівня залучення громадян, саме тому влада заохочує розвиток громадського суспільства, інвестує в громадянське навчання та пропонує громадянам діалогову манеру співпраці.</p>	<p>Органи урядування інвестують в громадянське навчання для дорослих та молоді, спеціальні заходи, кампанії по підвищенню обізнаності.</p> <p>Підтримує ініціативи, які впроваджуються іншими але з метою розвитку громадської активності: наприклад, шляхом спільного фінансування заходів організацій громадянського суспільства.</p>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

	Сприяє розвитку громадянського суспільства шляхом розвитку та запровадження чітких та зрозумілих нормативних рамок для участі громадян, наданням підтримки шляхом надання грантів та навчання, розвиває партнерства з громадськими організаціями шляхом реалізації спільних проектів.
--	---

Оцінка залучення громадян до вироблення міської політики в Україні

Здійснення оцінки по залученню громадян до вироблення міської політики пропонується в два етапи:

1) Оцінка підходу муніципалітетів до залучення громадян до вироблення політики в містах (інформування, консультування та активної участі): базова наявність умов та/або використання відповідних практик – оцінка рівня залучення громадян до вироблення політики;

2) Оцінка відповідності наявних умов та практик в залученні громадян до вироблення міської політики на відповідність 10 керівним принципам залучення громадян ОЕСР.

Оцінка рівня залучення

Для оцінки загального рівня залучення громадян пропонується 31 критерій, з яких:

19 критеріїв відповідають рівню інформування;

8 критеріїв відповідають рівню консультування;

3 критерії² відповідають рівню «активної участі».

Відповідність кожному критерію оцінюється в 1 б. в разі повної відповідності, в 0,5 б. в разі часткової відповідності, та в 0 б. в разі повної невідповідності критерію.

По кожному рівню залучення бали підсумовуються та визначається доля (%) активності використання відповідної форми виходячи з співвідношення фактичної кількості балів до максимально можливої кількості

Доля активності = фактична кількість балів/максимальна кількість балів.

Окрім того, для сукупної оцінки рівня залучення громадян сума балів по кожному рівню зважується, виходячи з впливовості кожного рівня та кількості критеріїв, за якими здійснюється оцінка по кожному рівню.

Інформування - 0,25

Консультування – 0,35

Активна участь – 0,4.

Рівень залучення громадян =

² На рівні «активної участі» кожна інноваційна унікальна форма (немає чіткого законодавчого визначення або поширеної практики використання в межах країни) оцінюється додатковим бонусним балом, таким чином збільшуючи показники оцінки у проактивній реалізації політики по залученню громадян

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

Оцінка_{інформування}*вага_{інформування}+Оцінка_{консультування}*вага_{консультування}+Оцінка_{а.участь}*вага_{а.участь}

Рівень залучення	Максимальна кількість балів	Максимальна зважена кількість балів
Інформування	19	7,8
Консультування	8	10,9
Активна участь	3	12,4
	Підсумок	31

Оцінка відповідності 10 керівним принципам.

Кожен критерій кожного з принципів оцінюється за аналогічним принципом: 1 б. в разі повної відповідності, в 0,5 б. в разі часткової відповідності, та в 0 б. в разі повної невідповідності критерію.

Оцінка відповідності кожному принципу визначається за співвідношенням фактичної суми балів за принцип до максимально можливої кількості балів за принцип.

Відповідність принципу = фактична сума балів за принцип/максимально можлива сума балів за принцип

Принцип	Відповідність принципам
Відданість	0-100%
Права	0-100%
Зрозумілість	0-100%
Час	0-100%
Об'єктивність	0-100%
Ресурси	0-100%
Координація	0-100%
Підзвітність	0-100%
Оцінка	0-100%
Активна громадянська позиція	0-100%

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

Оцінка рівня залучення громадян в місті Одеса становила 20.1 бали з 31 можливого, що свідчить про те, що загалом в органі місцевого самоврядування доступна до використання значна частина інструментів залучення громадян до міської політики. Тим не менш, оцінка могла бути більшою, якби наявні інструменти використовувались повноцінно.

Найбільш активно в Одесі використовуються практики інформування громадян – одностороння взаємодія, яка відбувається переважно з ініціативи самого органу місцевого самоврядування і не передбачає отримання зворотного зв'язку щодо предмету комунікації від громадян. Оцінка активності використання інструментів інформування громадян становить 5.6 бали з 7.6 балів, або 74 %. **Серед недоліків** відсутність практики оприлюднення стенограм офіційних засідань, відсутність єдиної системи обліку публічної інформації, неповнота оприлюднення біографічної інформації, або контактів та графіків здійснення прийому громадян посадовими особами, членами виконавчого комітету та депутатами ради, не завжди вчасне анонсування засідань постійних комісій. Рівень активності використання інструментів консультування – тобто двосторонньої взаємодії з громадянами, яка передбачає обмін інформацією між сторонами взаємодії щодо впроваджуваної органом місцевого самоврядування політики, отримання зворотного зв'язку від громадян щодо впроваджуваних заходів, в Одесі виявився найнижчим – 6.3 бали з 11.2 можливих, або 54%. Зокрема вагомим недоліком є відсутність Громадської ради, або ж практика проведення громадських слухань лише з питань, які є обов'язковими. **В той самий час, позитивним є використання електронних сервісів взаємодії з громадянами**, зокрема системи звернень громадян з трекінгом процесу розгляду поданої громадянином заяви. Перспективним вбачається поширення використання електронної форми отримання зауважень та пропозицій громадян до проектів рішень ради. Втім, для подальшого продуктивного використання нового інструменту вбачається за необхідне підготовка та затвердження відповідного Положення про консультації з громадськістю, яке передбачатиме чіткі механізми та процедури використання такого інструменту.

Можливість використання такої форми з'явилась завдяки старту роботи платформи “Соціально активний громадянин”. За період здійснення оцінки на обговорення за такою формою було винесено лише один проект рішення: щодо нових правил користування громадським транспортом в місті, тому про повноцінне запровадження такого інструменту поки що говорити зарано.

Рівень активності використання інструментів активної участі громадян, який передбачає делегування частини владних повноважень напряму громадянам, в Одесі становив 8.2 бали з 12.3 можливих, або 67% бали від максимально можливої оцінки. Основу частку оцінки визначило запровадження бюджету участі в 2017 році, а також використання громадянами можливості подачі місцевої ініціативи.

Відповідність наявних в Одеській міській раді практик взаємодії з громадянами свідчить про **високий рівень забезпеченості прав громадян в міських нормативно-**

правових актах (принцип прав – 67% від максимуму), а також **значну визначеність та чіткість процедур залучення громадян** (зрозумілість 67%). Тим не менш, аналіз демонструє, що **певні процедури, встановлені в Одеській міській раді, ускладнюють громадянам взаємодію з органом місцевого самоврядування, а в деяких випадках навіть протирічать встановленим нормативно-правовими актами гарантіям прав:** наприклад, Регламентом міської ради гарантовано вільний доступ громадян до її засідань, але гарантія права нівелюється наявним пропускним режимом, а практика існування таких правил неодноразово призводила до конфліктних ситуацій з громадськими активістами.

Практика взаємодії з громадянами на 63% відповідає **принципу активної громадянської позиції** за рахунок наявності в міській програмі підтримки соціальних ініціатив через Програму розв'язання пріоритетних соціальних проблем міста Одеси та наявною практикою реалізації спільних ініціатив з громадськими організаціями. Хоча остання така практика дотична лише щодо соціально-спрямованих або культурних проєктів та заходів.

Відповідність принципу часу, що передбачає наявність заздалегідь встановлених та чітко визначених часових рамок для взаємодії та своєчасності здійснення заходів задля досягнення їх продуктивності та можливості аналізу результатів задля імплементації вкладу громадян в міську політику, в Одеській міській раді становить 50%. Оцінка обумовлена багатьма недоліками з вчасністю оприлюднення проєктів рішень, вчасністю оприлюднення анонсів засідань постійних комісій, та інших важливих публічних подій, наприклад, анонсу звіту міського голови, ускладненою процедурою доступу до засідань ради та потрапляння на прийом до міського голови, що передбачає надвеликі затрати часу громадян та інш.

Зазначені фактори частково є причиною й невисокого рівня **відповідності принципу об'єктивності** – 40%. Додатково на зниження рівня відповідності впливає відсутність процедур оскарження громадянином своєї будь-якої взаємодії з органом місцевого самоврядування: від інформування до активної участі. Наприклад, коли громадянин вважає, що в активному доступі до інформації було відмовлено несправедливо, він не може апелювати до керівництва особи, яка надавала відповідь на запит на інформацію, а має використовувати лише складну звернення до суду. Або, якщо громадянин вважає, що його проєкт для бюджету участі несправедливо був відхилений для винесення на подальше голосування, він, аналогічно, не матиме можливості швидкого оскарження такої відмови. Тим не менш, з'явилися і приклади прогресивної практики, які відповідають принципу об'єктивності: інструкції щодо використання інструментів електронної петиції та подачі проєкту для бюджету участі, що додатково роз'яснюють наявні процедури для таких інструментів.

Низький рівень відповідності принципу забезпеченості ресурсами (40%), здебільшого є свідчить про недоліки внутрішньої організації процесів залучення громадян. Зокрема, основний недолік діагностований по відношенню до Одеської міської ради – забезпечення достатніми кадровими ресурсами та/або робочим часом, які доступні

відповідальним виконавцям для повноцінного забезпечення виконання об'ємних завдань інформування, консультування та забезпечення активної участі громадян в реалізації публічної політики міста.

Найнижча відповідність встановлена принципам координації (25%), підзвітності (20%) та здійснення оцінки органом місцевого самоврядування ефективності власної практики залучення громадян до участі в міській політиці (20%). За зазначеними принципами зафіксовано відповідність лише поодиноким окремим критеріям.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

ОЦІНКА ПРАКТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ВИРОБЛЕННЯ МІСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В МІСТІ ОДЕСА

Оцінка підходу муніципалітетів до залучення громадян до вироблення міської політики в місті Одеса

Оцінка рівня залучення громадян до вироблення міської політики в місті Одеса склала 20,1 бали з 31 можливого, що означає використання доступним інструментів інформування, консультування та активної участі більше ніж на половину (або 65%), але також свідчить про певні прогалини або неповноцінне використання певних інструментів.

Інформування громадян

В місті Одеса оцінка активності використання практик інформування громадян склала 5,6 балів з 7,6 можливих, що складає 74 % від максимуму.

Оцінка по практикам інформування громадян свідчить про те, що орган місцевого самоврядування активно використовує доступні інструменти, хоча по певні елементи ще залишаються поза зоною уваги, або використовуються лише частково.

Повністю відповідає критеріям орган місцевого самоврядування щодо відведення окремого розділу офіційного сайту ради для оприлюднення рішень та проектів рішень ради та виконавчого комітету, а також розпоряджень міського голови. Є на сайті окремий розділ присвячений питанням бюджету, де розміщуються рішення, проекти рішень, а також інформаційні повідомлення стосовно питань бюджету. Також в підрозділі здійснено спробу презентувати бюджет міста, втім в цьому напрямку ще не виконано важливих умов подання складної бюджетної інформації для широких неспеціалізованих кіл громадян (відсутність технічної мови та складної термінології, спрощений формат подання тексту та графіки і т.п.). Також офіційний сайт ради використовується для регулярного анонсування публічних подій, за участю посадових виконавчих органів, втім в частині анонсування подій представницького корпусу – спостерігаються недоліки, пов'язані зі своєчасністю таких повідомлень.

Офіційний веб-сайт Одеської міської ради пропонує трансляцію в реальному часі та доступ до перегляду відео-записів (через сторонній сервіс) засідань виконавчого комітету та пленарних засідань сесій ради.

На сам кінець, оприлюднено графіки прийому громадян міським головою та його заступниками, а також керівників структурних підрозділів, інформацію про комунальні підприємства міста, а також заклади сфери управління органу місцевого самоврядування (освітні, охорони здоров'я, соціальні).

Недоліки – неповноцінне використання інструментів, спостерігається в частині структурування системи обліку публічної інформації: є окремий розділ, присвячений доступу до публічної інформації, оприлюднено форми запитів, адреси електронної пошти, контактні відомості відповідальних за надання доступу в структурних підрозділах, але відсутня система обліку публічної інформації, а також інформація про

фінансові ресурси - структуру та обсяг бюджетних коштів на утримання органу, а також порядок їх витрачання. Не повністю відповідає вимогам в частині оприлюднення контактних та біографічних відомостей міського голови, його заступників, керівників департаментів та управлінь, зокрема в заступників міського голови, а також членів виконавчого комітету не оприлюднені адреси електронної пошти, не оприлюднена біографія члена виконавчого комітету Олександра Ахмерова, лише в 8 керівників структурних підрозділів оприлюднені біографічні довідки (директори департаментів міжнародних зв'язків, адміністративно-господарського, фінансів, надання адміністративних послуг, освіти та науки, праці та соціальної політики, управління дорожнього господарства, управління фізичної культури та спорту). Окремий підрозділ щодо представницького корпусу є на сайті, втім не вся інформація в цьому розділі оприлюднена (в частини депутатів не оприлюднено жодної інформації, окрім ПІБ, частина – не подала для оприлюднення біографічну довідку та/або інформацію про здійснення прийому).

Також не реалізується належним чином вимога щодо оприлюднення наборів відкритих даних: власного ресурсу орган місцевого самоврядування ще не має, наразі використовується державний ресурс. Втім більшість обов'язкових для оприлюднення наборів залишається неоприлюдненими, а формат більшості тих документів, які оприлюднені на державному порталі – не є машиночитним.

Незважаючи на доступність відео-трансляцій пленарних засідань сесій та виконавчого комітету, на офіційному сайті не оприлюднюються протоколи засідань виконавчого комітету, а стенограми всіх видів засідань, які проводить орган місцевого самоврядування, взагалі недоступні.

Консультування з громадянами

Оцінка активності використання практик консультування з громадянами в процесах прийняття рішень в Одесі склала 6.3 бали з 10,9 можливих, або 56% відсотків від максимуму.

Вага інструментів залучення громадян до консультування вища за вагу інструментів інформування громадян, оскільки передбачає двосторонній зв'язок з громадянами, тобто взаємообмін інформацією двома сторонами процесу, що вимагає вже більших витрат ресурсів з боку органу місцевого самоврядування, а також дотримання можливостей для рівного користування можливостей консультування всіма громадянами.

Результат Одеської міської рада в використанні практик залучення громадян до різних видів консультування показала, що більша частина доступний можливостей використовується не в повному обсязі, що скорочує можливість для повноцінної взаємодії та результативності використання інструментів консультування.

Тим не менш, є інструменти рівня консультування, які вже використовуються органом місцевого самоврядування повноцінно. По-перше, реалізовано можливість отримувати звернення громадян як в традиційний формі, так і через сайт звернень громадян (1535.odessa.ua), який передбачає можливість відслідковування процесу розгляду заяви

громадянина в реальному часі. По-друге, в ОМС реалізовано можливість подання електронних петицій (Платформа Соціально-активний громадянин), хоча оцінити практику використання цього інструменту ще не представляється можливим, оскільки з часу запуску платформи пройшло менше року, і лише одна петиція набирала необхідну кількість голосів для її подальшого розгляду. На сам кінець, в омс діє значна кількість спеціалізованих консультативних постійно-діючих органів – Координаційна рада керівників громадських та благодійних організацій, Координаційна рада з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді при Одеському міському голові, Контактна група з питань діяльності виконавчих органів Одеської міської ради, Молодіжна рада.

Проте, цілий ряд інструменти використовуються неповноцінно. Міський голова не використовує в повному обсязі можливість взаємодії з громадянами через ЗМІ шляхом проведення прес-конференцій як з окремих актуальних питань порядку денного, так і шляхом строкових зустрічей зі ЗМІ (наприклад, раз на квартал). По-друге, було запущено інструмент обговорень проектів рішень через веб-платформу соціально-активний громадянин, але використання поки що залишається обмеженим, оскільки обговорення з використанням інструменту пройшов лише один проект рішення “Про затвердження Правил користування міським пасажирським автомобільним та електричним транспортом в м. Одесі”. Окрім того, за результатами обговорення не було оприлюднено зворотного зв’язку з боку ініціатора обговорення, що автоматично знижує цінність використання інструменту, оскільки громадянам не надали відповідей на надані ними пропозиції до проекту рішення. Більш структурований інструмент громадських слухань в ОМС використовується також не регулярно, в переважній більшості випадків лише з питань, віднесених до таких, які повинні проходити громадські слухання в обов’язковому форматі. Окрім того, присутня негативна практика маніпулювання інструментом (визнання результатів громадських слухань такими, що не відбулись – приклад слухань з перейменування назв вулиць), а також не проведення громадських слухань в тих випадках, коли вони є обов’язковими (наприклад, по проект рішення “Про обмеження роздрібною торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями та пивом (крім безалкогольного) на території в місті Одесі”, що є регуляторним актом).

Насамкінець, є інструменти консультування, які орган місцевого самоврядування взагалі не використовує: відсутня громадська рада та практика проведення опитувань громадської думки з актуальних питань порядку денного.

Активне залучення громадян

Оцінка активності використання практик активного залучення громадян в Одесі склала 8,7 балів з 12,4 можливих, що складає 67 % від максимуму.

В даному розділі оцінювалось лише 3 основні практики, які доступні в Україні, але вага цих практик є найбільшою, оскільки вони передбачають активне залучення громадян до процесу реалізації міської політики: реалізація місцевої ініціативи, реалізація процедури загальних зборів за місцем проживання (без зборів громадян для створення ОСББ/ОСН), а також реалізація бюджету участі в місті.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

Позитивні оцінки в зазначеному розділі орган місцевого самоврядування отримували лише в тому разі, якщо інструменти активного залучення громадян використовувались на практиці.

В Одесі протягом поточного скликання міської ради використовуються два інструменти: місцева ініціатива та бюджет участі. Щодо місцевої ініціативи орган місцевого самоврядування отримав позитивну максимальну оцінку, хоча жодна з ініціатив, яка започатковувалась з кінця 2015 року не набирала необхідної кількості підписів для її подальшого просування. Втім за відсутності негативних підтверджених фактів протидії реалізації місцевої ініціатив, омс отримав саме максимальну оцінку.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

Відповідність 10 принципам залучення громадян

Оцінка на відповідність керівним принципам залучення громадян передбачає, що орган місцевого самоврядування використовує доступні інструменти, забезпечивши своє бачення щодо пріоритетних питань міської політики по яким буде відбуватись взаємодія з використанням інформування, консультування та з активним залученням до участі протягом певного строку, забезпечує права громадян, закріплюючи їх в конкретних документах та підкріплює їх об'єктивними процедурами, які не складно виконувати для досягнення мети; в зрозумілому форматі для широкого кола неспеціалістів здійснює взаємодію щодо можливостей використання доступних інструментів, та забезпечує прості процедури для досудового оскарження з боку громадян; виділяє достатньо часу для того, щоб інформація доходила до кінцевих користувачів та могла бути ними використана, щоб результати консультування могли бути якісно проаналізовані ініціаторами та бути включені до кінцевих проектів рішень; також очікується, що омс виділяє всі необхідні ресурси для того, щоб заходи залучення громадян ставали основними обов'язками відповідальних виконавців, на який витрачається основний робочий час; окрім кадрового ресурсу, для реалізації заходів з залучення громадян передбачається фінансові, технічні та матеріальні ресурси, відповідальні за різні напрямки залучення громадян виконавці здійснюють ефективну комунікацію та координацію один з одним щодо аналізу заходів, які здійснюються позитивним та негативним досвідом, працюють над застосуванням єдиного підходу. На сам кінець, органи місцевого самоврядування здійснюють заходи внутрішньої самооцінки та корегують виявлені недоліки в результаті таких заходів, а також є повністю підзвітними перед громадянами, яких залучали, надаючи їм повну інформацію про результати здійсненої взаємодії.

За оцінкою відповідності цим принципам, в Одеській міській раді спостерігаються достатньо високі оцінки в питанні забезпечення прав на участь, зрозумілості здійснюваних заходів та дотримання активної громадянської позиції. Проте, дуже низькі показники демонструються в напрямках здійснення внутрішньої самооцінки, підзвітності громадянам, координованості та стратегічної відданості принципам залучення громадян до управління містом.

1. Відданість – 33%

Низький відсоток відповідності принципу відданості пояснюється тим, що в органі місцевого самоврядування відсутній стратегічний документ, який носить засадничий характер по визначенню заходів залучення громадян через інструменти інформування, відсутні виконавці до обов'язків яких входить самоаналіз ефективності здійснення органом місцевого самоврядування заходів інформування та активного залучення громадян. Відповідність іншим критеріям принципам відданості реалізована лише частково. За практикою відповідають за надання роз'яснень та навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо інформування громадян Департамент інформації, хоча це не є закріпленим та визначеним обов'язком, в той самий час до

повноважень Департаменту внутрішньої політики входить надання роз'яснень та проведення навчань для інших структурних підрозділів з питань єдиного та ефективного застосування заходів залучення громадян. Концептуальні засади залучення громадян шляхом здійснення заходів консультування та активного залучення визначені в статуті, хоча документ, який визначає на певний проміжок часу пріоритети, форми залучення та часові рамки в органі місцевого самоврядування відсутній.

2. Права – 67%

Переважна більшість прав щодо участі в місцевому політичному та громадянському житті закріплена та визначена документами Одеської міської ради, з визначенням та конкретизацією процедур, які необхідно виконувати для реалізації цих прав.

На офіційному сайті омс оприлюднено порядок складання та подання запиту на П.І., оприлюднено зразки форм для подання запиту на П.І., оприлюднено інформацію про посадових осіб, або структурний підрозділ, до обов'язків якого включено надання відповідей на запит, а також їх контактні відомості, оприлюднено інформацію про порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядника, оприлюднено перелік видів публічної інформації, а також перелік інформації для службового користування, оприлюднено вартість копіювання та друку.

Порядок звернень громадян та зобов'язання органу місцевого самоврядування по їх розгляду оприлюднені на сайті звернень громадян <https://1535.odessa.ua/> Також затверджено порядок розгляду звернень громадян, які надійшли у формі електронних петицій. Діяльність консультативних спеціалізованих органів, які утворені в органі місцевого самоврядування при Одеському міському голові, регулюється відповідними положеннями щодо кожного окремого консультативного органу.

Порядок проведення громадських слухань, реалізації місцевої ініціативи та загальних зборів громадян за місцем проживання регулюється Статутом громади міста Одеса. Реалізація бюджету участі регулюється окремим Положенням.

Втім в органі місцевого самоврядування є права громадян на участь (інформування, консультування, активна участь), які не закріплені відповідними процедурними документами:

Відсутній в органі місцевого самоврядування затверджений перелік інформації, яка підлягає оприлюдненню у форматі відкритих даних та порядок доступу та таких даних; Права громадян щодо вільного доступу до всіх публічних заходів ради та її виконавчих органів гарантовано Статутом громади та Регламентом ради, проте права повністю обмежені розпорядженням щодо пропускового режиму в міській раді: доступ обмежено необхідністю отримання гостьової перепустки, процедура отримання якої є занадто ускладненою. Фактично на відкритих засіданнях органу місцевого самоврядування можуть бути присутніми лише запрошені та представники ЗМІ. Такий режим доступу до відкритих засідань міської ради неодноразово приводив до конфліктів та сутичок з громадськими активістами.

В 2017 році, з запуском інтерактивної платформи “Соціально активний громадянин” з’явилась можливість здійснювати заходи з отримання пропозицій та зауважень громадян до проектів рішень ради в форматі електронних консультацій. Втім процедури застосування механізмів консультування та відповідальність органу місцевого самоврядування в застосуванні цього інструменту не визначена жодним документом, що робить неможливим структуроване, системне та чесне застосування інструменту. На сам кінець, відсутність громадської ради означає, відповідно, і відсутність документу, який регулює її діяльність.

3. Зрозумілість – 69%

В цілому дуже високий показник пояснюється постійною роботою з інформацією, яка розміщується на офіційному сайті ради та доступністю процедур консультування та активної участі, які визначені в Статуті громади міста.

Максимально відповідає орган місцевого самоврядування за вимогами до зрозумілості по наступним критеріям:

Наявності спеціальної пошукової системи по документам, що становлять публічну інформацію, за критеріями виду документу, дати прийняття, назви документу;

Чіткості визначених в Статуті процедур проведення громадських слухань, місцевої ініціативи та загальних зборів громадян за місцем проживання та, в разі реалізації ініціатив, доступності контактних відомостей відповідальних осіб та строків реалізації;

Чіткою є й процедура доступу до відкритих засідань органу місцевого самоврядування та процедура реалізації Бюджету участі, які визначені окремими документами.

Частково відповідає вимогам зрозумілості орган місцевого самоврядування за наступними критеріями:

Офіційний сайт ради містить дуже багато елементів інформування громадян, але інтуїтивність навігації по сайту є дуже низької і пошук необхідної інформації на сайті є занадто ускладненим.

При зверненні до електронної системи звернень громадян 1535 громадяни отримують базову інформацію про сам інструмент, питання, які можуть бути розглянуті через систему звернень, базові роз’яснення по самому формату та процедурі застосування інструменту. В той самий час, не визначеними при зверненні до системи залишаються зобов’язання омс щодо змісту відповідей, які вони надають, можливі подальші кроки омс та громадянина, який звертається. Також відсутніми є контактні відомості відповідального за реалізацію інструменту виконавця для додаткових запитань громадян, які звертаються до органу місцевого самоврядування.

Положення, яке регулює подання електронних петицій до омс, містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формату його використання, формату, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строків, які надаються громадянам на застосування інструменту, строків, які надаються громадянам на застосування інструменту, які зобов’язання бере орган місцевого самоврядування по реагуванню на результати застосування громадянами

інструменту електронних петицій. Проте, при зверненні до самого інструменту, відсутні контактні відомості осіб, відповідальних за технічну підтримку та контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту.

Положення, які регулюють роботу неспеціалізованих консультативних органів, зазвичай не містять інформації про критерії відбору учасників таких органів, процедура формування є повністю непрозорою, оскільки склад визначається самими рішеннями про створення, процедура ротації не передбачається, як і не передбачаються можливості самостійних подань кандидатур на участь. Також такі документи не містять інформації про подальші кроки ОМС за результатами застосування механізму.

На сам кінець, за відсутність нормативного закріплення процедури здійснення консультування у форматі отримання зауважень та пропозицій громадян до проектів рішень, а також за відсутністю громадської ради, не можливо застосувати до таких інструментів і критерії зрозумілості.

4. Час – 50%

Відповідність критеріям зазначеного принципу свідчить про значні недоліки з вчасністю застосування інструментів залучення громадян.

Повну відповідність критеріям досягнуто в проведенні громадських слухань (не з розгляду проектів регуляторних актів), за рахунок реалізації бюджету участі, початок реалізації нового циклу якого передбачає анонсування початку відбору нових проектів з визначенням чітких та реалістичних строків для їх підготовки, а також за рахунок заздалегідь визначених строків, які відводяться на реалізації місцевої ініціативи та загальних зборів.

Проблеми з вчасністю зафіксовано щодо консультування з питань реалізації регуляторної політики. Поширеною є практика прийняття проектів регуляторних актів взагалі без їх винесення на громадські слухання. Наприклад, при розгляді проекту рішення “Про обмеження роздрібної торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями та пивом (крім безалкогольного) на території в місті Одесі”, проект було опубліковано 04.12.17, прийнято на сесії 14.12.17 без проведення обов’язкових громадських слухань регуляторного акту³. Також спостерігається невчасне оприлюднення інших проектів рішень, в тому числі міських цільових програм. Наприклад, на сесії 14.12.17 розглядалися проекти рішень “Про затвердження Міської цільової програми надання соціальних послуг та інших видів допомоги незахищеним верствам населення міста Одеси на 2018-2020 роки”, Про затвердження Програми зайнятості населення м. Одеси до 2020 року”, “Про затвердження Міської цільової програми “Здоров’я” на 2018-2020 роки” були оприлюднені лише 04.12.17.

Втім, є критерії, по яким орган місцевого самоврядування взагалі не відповідає вимогам попередньо визначеного часу, який відводиться на залучення громадян. Так, в органі місцевого самоврядування взагалі відсутні стратегічні документи, які визначають

---

³ <http://omr.gov.ua/acts/projects/council/38690/>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

напрямки та форми взаємодії з громадянами та містять заздалегідь встановлені строки залучення громадян до прийняття рішень, щодо яких заздалегідь встановлені законом строки (план діяльності по підготовці проектів регуляторних актів, затвердження рішень про бюджет, прийняття рішення про затвердження ПСЕР). Процедура доступу до публічних засідань ради є дуже часово затратною для громадянина та не гарантує доступу до засідання в результаті проходження громадянина через процедуру. Консультації щодо бюджету з громадськістю взагалі не здійснюються, порядки роботи спеціалізованих консультативних органів не визначають строків здійснення взаємодії з ними для досягнення якісного результату процесу.

5. Об'єктивність – 40%

Відповідність принципу об'єктивності передбачає, що закріплені нормативно права та процедури є такими, що дозволяють їх використовувати без складнощів будь-кому, орган місцевого самоврядування зі свого боку робить максимально можливе для того, щоб додатково роз'яснювати громадянам складні процедури простою та доступною мовою, а окрім того, передбачає легкі можливості оскарження результатів взаємодії з громадянами без звернення до суду.

Серед 36 критеріїв максимальної відповідності досягнуто лише по 12, при цьому по частині з них, лише тому, що відсутня практика застосування якогось інструменту, а відповідно, і неможливо її оцінити реалістично.

Зокрема, в органі місцевого самоврядування є встановлений розпорядженням міського порядок доступу до публічної інформації, завдяки запровадженню форми електронних консультацій з громадянами на платформі “Соціально активний громадянин” теоретично розширюються можливості громадян приймати участь в таких формах взаємодії з органом місцевого самоврядування (хоча поки що важко оцінити продуктивність використання такої форми, оскільки з моменту запуску на консультації виносився лише один проект рішення). Порядок проведення громадських слухань не передбачає обмежень гарантованим законом прав, окрім того, практикується проведення слухань в позаробочий час. Максимально оцінено і практику органу місцевого самоврядування по застосування широкого спектру доступних можливостей для інформування про бюджет для громадян.

Відсутність створення серйозних перепон з боку органу місцевого самоврядування в процесі проведення ініціативних громадських слухань оцінено максимально через відсутність практики проведення ініціативних громадських слухань в поточному скликанні міської ради, набирали необхідної кількості підписів). Також за умови відсутності практики застосування максимально оцінені по відношенню до принципів об'єктивності інструменти загальних зборів громадян, а також загальних зборів громадян.

В той же час, є недоліки в поданні та роз'ясненні наявних процедур, а також можливостей для оскарження. Оприлюднена процедура подання запиту на інформацію є витягом з законодавства, а не адаптованою версією процедури для широкого кола

громадян, а для оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників пропонується лише звернення до суду. Аналогічно не встановлено процедуру оскарження при використанні інструменту електронної петиції та громадського бюджету. Як вже згадувалось, порядки, які регулюють діяльність спеціалізованих консультативних органів взагалі не мають процедур відбору своїх членів. Платформа соціально-активний громадянин має потенціал стати єдиним ресурсом, який передбачає всі можливі форми участі громадян (від інформування, до активної участі), в тому числі передбачаючи стислі та адаптовані викладення всіх можливих форм взаємодії з органом місцевого самоврядування. Але наразі, на ресурсі оприлюднено лише декілька інструкцій щодо бюджету участі та електронних петицій.

Невідповідність принципам об'єктивності встановлено по наступним критеріям:

Нереалізована можливість роботи з публічною інформацією безпосередньо в органі місцевого самоврядування (робоче місце з необхідною оргтехнікою);

Міський голова не проводить традиційний прийом громадян, громадян, які звертаються до міського голови перенаправляють до керівників структурних підрозділів та заступників, а міський голова взагалі може бути відсутнім на робочому місці в дні та години, відведені для прийому громадян;

В позаробочий час до керівників структурних підрозділів та заступників міського голови потрапити на прийом не можливо;

Можливість оскаржувати порушення права на прийом посадовцем не дотримано (процедури не встановлені);

Гарантовані права громадян на вільний доступ до міської ради та будь-яких відкритих засідань дискредитовано пропуском режимом;

Можливість оскаржувати відмови від винесення на голосування проектів бюджету участі, або оскаржувати відмову міського голови чи міської ради приймати вимоги підтримані шляхом електронної петиції не передбачено.

Порядок подання коментарів, зауважень та пропозицій до проектів рішень відсутній, оскарження відсутності реагування ОМС на коментарі та зауваження громадян не передбачена, а широке анонсування проведення консультацій з використанням всіх доступних інструментів не відбувається. Як результат останнього, в обговоренні єдиного проекту рішення, які відбувалось через платформу Соціально активний громадянин, участь прийняло лише 7 осіб (обговорення Правил користування міським пасажирським автомобільним та електричним транспортом). Аналогічно не використовується широке анонсування для проведення громадських слухань, які ініційовані омс, не передбачено можливості оскаржувати бездіяльність омс по відношенню до проведених слухань, місцевої ініціативи, або загальних зборів громадян.

6. Ресурси – 36%

Незначний рівень відповідності принципам забезпеченості ресурсами свідчить про недоліки внутрішньої організації процесів залучення громадян. Зокрема, основний недолік діагностований по відношенню до Одеської міської ради – забезпечення

достатніми кадровими ресурсами та/або робочим часом, які доступні відповідальним виконавцям для повноцінного забезпечення виконання об'ємних завдань інформування, консультування та активної участі громадян в реалізації публічної політики міста.

В чотирьох критеріях встановлена повна відповідність:

- В органі місцевого самоврядування за заходи залучення громадян за допомогою інструментів інформування відповідає Департамент інформації та зв'язків з громадськістю до обов'язків якого входить формулювання, реалізація та оцінка ефективності здійснюваних заходів;
- Департамент інформації та зв'язків з громадськістю в межах своєї відповідальності також здійснює заходи з навчання представників інших структурних одиниць щодо застосування певних інструментів інформування громадян;
- Органом місцевого самоврядування передбачені фінансові ресурси для забезпечення заходів інформування (утримання веб-порталу ОМС) та частково – заходів консультування активного залучення (утримання сервісів 1535 та “Соціально-активний громадянин”) в рамках щорічної Програми підтримки інформаційної сфери;
- Передбачені в міському бюджеті кошти для реалізації бюджету участі.

Ще по частині критеріїв встановлена часткова відповідність принципу забезпечення ресурсами:

- Незважаючи на те, що органом місцевого самоврядування передбачені ресурси на здійснення заходів пасивного інформування громадян; активний доступ до інформації обмежений відсутністю обладнаного місця для роботи з публічною інформацією;
- За здійснення заходів консультування, відповідає Департамент внутрішньої політики, але обов'язок обмежуються лише консультуванням на етапі формулювання з усього циклу політики;
- Чітко визначеного відповідального за здійснення заходів активного залучення визначити неможливо, оскільки обов'язки розподіляються фрагментарно в залежності від кожного окремого інструменту.

Тим не менш, невідповідність вбачається в недоліках організації робочого часу, що може бути наслідком нехватки кадрів, основним обов'язком яких була б виключно організація заходів інформування, консультування та активного залучення, формулювання планів по визначенню доцільних інструментів, контроль за їх здійсненням та проведення самооцінки вже проведених заходів протягом всіх циклів політики. Також відсутня практика внутрішніх навчань службовців структурних підрозділів щодо активізації використання та єдиного підходу в застосуванні доступних інструментів консультування та активної участі.

7. Координація – 25%

Орган місцевого самоврядування відповідає принципу координованості дій всіх структурних підрозділів в залученні громадян лише на чверть, ефект від чого підсилюється через розподілення відповідальності за використання різних інструментів залучення громадян між декількома департаментами.

Позитивно, що в органі місцевої ради з'явився окремий веб-ресурс, присвячений обмеженому переліку інструментів залучення громадян. При умові його подальшого розвитку та наповнення відповідною інформацією, він може в перспективі стати єдиним ресурсом, на якому зібрано всі необхідні інструменти для реалізації прав на інформацію та участь. Окрім подальшого наповнення іншими інструментами участі та супровідною інформацією для громадян, ресурсу для повноти його змісту не вистачає оприлюднення планів органу місцевого самоврядування по залученню громадян з орієнтовними термінами здійснення, описом тематик та запланованих форм залучення.

Координаційні наради між відповідальними структурами здійснюються, але мають, переважно: планувально-звітний характер.

8. Підзвітність – 18%

20% відповідність принципу свідчить про те, що орган місцевого самоврядування майже не несе та не бере на себе відповідальності за здійснення заходів залучення громадян, для громадян відсутні гарантії того, що їх взаємодія з органом місцевого самоврядування буде сприйматись серйозно, а проблеми, підняті під час взаємодії з громадянами будуть почуті незалежно від їх результату.

Повну відповідність принципу підзвітності встановлено лише за 6 критеріями з 46:

Орган місцевого самоврядування регулярно (раз на рік) оприлюднює звіти про результати забезпечення доступу до інформації;

Регламентом виконавчих органів щотижня на апаратній нараді начальник Департаменту з питань звернень або особа, яка виконує його обов'язки, звітує про стан роботи зі зверненнями громадян, звіти з розгляду звернень громадян оприлюднюються у вигляді звітів департаменту звернень громадян;

Положенням про реалізацію бюджету участі встановлено зобов'язання оприлюднювати попередні звіти про відбір та реалізацію проектів, а самі звіти, згідно положення, оприлюднюються в електронній системі на офіційному сайті міста протягом семи робочих днів з дня їх подання.

Часткову відповідність принципам підзвітності встановлено по наступним критеріям:

Звіти щодо узагальнення практики надання доступу до інформації не містять якісного аналізу, складаються лише з кількісних показників, узагальнених по розпорядникам інформації;

Не встановлено нормативний обов'язок по звітуванню щодо здійсненню особистого прийому або по аналізу звернень громадян, хоча відповідно до Регламенту виконавчих

органів, Департамент з питань звернень громадян регулярно аналізує характер письмових і усних звернень громадян (в тому числі, отриманих під час особистого прийому), а звіти щодо отриманих звернень громадян містять лише узагальнену статистику, проте не містять аналізу та не стають містять пропозицій по комплексному вирішенню проблем;

Обов'язок звітувати про результати консультацій з громадянами не встановлено, проте ті звіти, які оприлюднені, є повними⁴.

Невідповідність принципу підзвітності встановлено за наступними критеріями:

Відсутність встановлених граничних строків звітування про результати забезпечення доступу до інформації, здійснення особистих прийомів;

Відсутність оприлюднених звітів з узагальненням практики здійснення прийомів громадян;

Практика надання громадянам можливості відвідувати публічні засідання органу місцевого самоврядування відсутня, а отже і підзвітність по цьому критерію неможлива;

Положення, яким регулюється порядок подання електронних петицій не містить обов'язку по узагальненню та аналізу практики застосування інструменту, самі звіти також ще не готувались (хоча, можливість підготовки звіту за рік виключати ще не можна, оскільки сама електронна платформа не пропрацювала року);

Обов'язок звітування за результатами проведення консультацій з громадянами не встановлено;

Відсутні встановленні зобов'язання узагальнювати, аналізувати та звітувати про практику консультування з спеціалізованими консультативними органами, сама практика звітування про такі взаємодії, також відсутня;

Відсутні встановлені зобов'язання узагальнювати, аналізувати та звітувати про практику проведення громадських слухань, такі ж вимоги не встановлено по відношенню до інструментів місцевої ініціативи та загальних зборів громадян;

9. Оцінка – 10%

Низький рівень відповідності критеріям оцінки свідчить про відсутність практики внутрішньої оцінки та аналізу тих заходів інформування, консультування та активної участі громадян, які здійснюються. Відсутність такої оцінки власної ефективності позбавляє орган місцевого самоврядування робити висновки щодо очікувань громадян, власних невдач, які потребують корегування, або навпаки, успіхів, які заслуговують на поширення.

В органі місцевого самоврядування відповідальність за здійснення оцінки заходів консультування. Втім, практика покладання обов'язків зі здійснення оцінки здійснених заходів невідома щодо всіх рівнів залучення громадян.

В органі місцевого самоврядування відсутні плани по проведенню оцінки всього комплексу заходів залучення громадян, які ним здійснюються, відповідно, до оцінки не

---

⁴ <http://omr.gov.ua/ru/news/84729/>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

залучаються громадяни, навіть найменш витратним шляхом отримання зворотнього зв'язку від учасників заходів. При відсутності заходів оцінки неможливо говорити про їх регулярність та робити висновки щодо показників.

10. Активна громадська позиція – 63%

Відповідність критеріям принципу активної громадської позиції пояснюється наявністю затвердженої органом місцевого самоврядування програми підтримки на конкурсних умовах організацій громадянського суспільства соціальної спрямованості через Програму розв'язання пріоритетних соціальних проблем міста Одеси.

В 2017 році завдяки запровадженню бюджету участі розпочали реалізуватись заходи з просвіти громадян щодо реалізації в них наявних прав та можливостей участі в міській політиці, але лише щодо міського бюджету участі: відомо про здійснення семінару-навчання громадських організацій з питань роботи онлайн-платформи Соціально активний громадянин.

Відомо про частку ресурсну підтримку громадських організацій певної спрямованості: інформаційну підтримку (розміщення анонсів про заходи), організаційно-ресурсну (надання приміщень, площадок) для проведення ярмарок, виставок, спортивних фестивалів та благодійних заходів і т.п. Там не менш, не відомо про підтримку громадських організацій, які здійснюють просвіту громадян щодо їх громадських прав на участь. Відомо певна практика спільних заходів органом місцевого самоврядування разом з громадськими організаціями заходів соціальної спрямованості (відзначення 500-річчя Реформації, благодійні соціальні проекти, фестивалі, ярмарки вакансій і т.п.). Тим не менш, невідома практика реалізації структурних та масштабних проектів не соціальної та благодійної спрямованості органу місцевого самоврядування в **партнерстві з незалежними громадськими організаціями.**

ДОДАТОК 1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН

рівні залучення	Інструменти
інформування	На сайті омс є структурована система обліку публічної інформації (ЗУ Про доступ до ПІ)
	на офіційному сайті ради оприлюднена вся статична неспеціалізована інформація у відповідності до ст. 15 ЗУ "Про доступ до П.І."
	на сайті ради оприлюднені біографічні відомості, інформація про поштову адресу, адресу електронної пошти, службові номери засобів зв'язку, а також напрямки діяльності та організаційна структура (для відділів, управлінь і т.п.) міського голови, його заступників, членів виконавчого комітету, керівників структурних підрозділів
	на сайті ради оприлюднена інформація з біографічними відомостями, поштовою адресою, адресою електронної пошти, службовими номерами засобів зв'язку секретаря ради та депутатів
	На сайті омс є окремий підрозділ, присвячений оприлюдненню наборів відкритих даних
	на сайті є окремий підрозділ, присвячений оприлюдненню проектів рішень та розпоряджень, а також прийнятих рішень та розпоряджень
	на сайті ради є окремий підрозділ, присвячений інформуванню про бюджет міста в спрощеному вигляді (структура бюджету, поточна реалізація бюджету міста, включаючи поточні витрати головних розпорядників бюджетних коштів, наявне графічне представлення інформації, приклад https://budget.mvk.if.ua/), а також підрозділ з цільовими програмами, які фінансуються з коштів міського бюджету
	на сайті міської ради забезпечено анонсування подій за участю міського голови, його заступників, членів виконавчого комітету та посадових осіб виконавчих органів (прес-конференції, брифінги, виїзні зустрічі і т.п.)
	на сайті міської ради забезпечено анонсування засідань постійних депутатських комісій, робочих груп, пленарних засідань ради
	на офіційному сайті ради оприлюднюються стенограми та протоколи засідань виконавчого комітету ради
на офіційному сайті ради оприлюднюються аудіо/відео-записи засідань виконавчого комітету ради	

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

	на офіційному сайті оприлюднюють офіційні промови та заяви міського голови, його заступників та керівників структурних підрозділів ради
	на офіційному сайті ради оприлюднюються стенограми та протоколи засідань постійних депутатських комісій ради та пленарних засідань сесій ради
	на офіційному сайті ради оприлюднюються аудіо/відео-записи засідань постійних депутатських комісій та пленарних засідань сесій ради
	на офіційному сайті ради оприлюднено графік прийому громадян депутатами ради та секретарем
	на офіційному сайті ради оприлюднено графіки прийому громадян міським головою, його заступниками та керівниками структурних підрозділів
	на офіційному сайті оприлюднено інформацію про вакансії та умови заміщення вакантних посад
	на офіційному сайті оприлюднено інформацію про всі комунальні підприємства
	на офіційному сайті оприлюднено інформацію про всі заклади та організації сфери управління омс (освітні, охорони здоров'я, соціальні)
консультування	в омс реалізовано можливість отримувати звернення від громадян до міського голови, заступників, керівників структурних підрозділів, в тому числі з використанням ІКТ (звернення через спеціальну форму офіційному сайті або його аналог)
	в омс реалізовано можливість подачі електронних петицій
	омс на регулярній основі взаємодіє з громадянами напряму чи опосередковано через ЗМІ у форматі запитання-відповіді (міський голова, заступники, керівники структурних підрозділів)
	автори проектів рішень (як виконавчі структури омс так і депутатський корпус) на регулярній основі у відкритій формі збирають коментарі від жителів громади до ініційованих проектів рішень, в тому числі використовуючи ІКТ (зауваження та пропозиції в електронному вигляді через спеціальну форму на сайті)
	в омс створено неспеціалізовані консультативні органи (громадські ради), до складу яких включено представників громадськості (оцінюється сукупно наявність консультативних органів і при виконавчих органах/міському голові і при депутатському корпусу)

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

	в омс створено спеціалізовані консультативні органи з представників основних зацікавлених сторін (рада підприємців, рада промисловців і т.п.)
	омс практикує проведення громадських слухань з актуальних питань розвитку громади (максимально оцінюється лише за наявності практики проведення г.с. по питанням, не віднесеним до обов'язкових)
	омс періодично ініціює проведення опитувань громадської думки з актуальних питань розвитку громади (враховуючи проведення опитувань громадської думки в електронній формі через сайт омс)
активна участь	в омс реалізувалась процедура "місцевої ініціативи"
	в омс реалізувалась процедура "загальних зборів за місцем проживання"
	в омс реалізувалась процедура "громадського бюджету"
	<u>в омс використовуються інші інструменти активної участі громадян у формуванні та реалізації місцевої політики (по 1 б. за кожен окремий інструмент)</u>

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

ДОДАТОК 2. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ КЕРІВНИМ ПРИНЦИПАМ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН

П1 Відданість

1.	в омс наявні стратегічні документи програми, положення, рішення ради чи розпорядження міського голови, зміст яких носить засадничий характер по реалізації заходів з інформування громади
2.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, які відповідають за надання роз'яснень та навчання посадових осіб омс щодо інформування громадян
3.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, до обов'язків яких включено аналіз ефективності діяльності омс по здійсненню заходів інформування громади
4.	в омс наявні стратегічні документи програми, положення, рішення ради чи розпорядження міського голови, зміст яких носить засадничий характер по реалізації заходів по отриманню зворотнього зв'язку від громади (заходи консультування)
5.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, які відповідають за надання роз'яснень та навчання посадових осіб омс щодо здійснення заходів консультування з громадянами
6.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, до обов'язків яких включено аналіз ефективності діяльності омс по здійсненню заходів з отримання зворотнього зв'язку від громади щодо формування та реалізації політики
7.	в омс наявні стратегічні документи програми, положення, рішення ради чи розпорядження міського голови, зміст яких носить засадничий характер по реалізації заходів по залученню громадян до активної участі у виробленні політики (формування, реалізація та оцінка)
8.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, які відповідають за надання роз'яснень та навчання посадових осіб омс щодо залучення громадян до активної участі в виробленні політики
9.	в структурі омс є структурний підрозділ, або посадова особа, до обов'язків яких включено аналіз ефективності діяльності омс по здійсненню заходів з активного залучення громадян до вироблення політики

П2 Права

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

1.	на офіційному сайті омс оприлюднено порядок складання та подання запиту на П.І., оприлюднено зразки форм для подання запиту на П.І., оприлюднено інформацію про посадових осіб, або структурний підрозділ, до обов'язків якого включено надання відповідей на запит, а також їх контактні відомості, оприлюднено інформацію про порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядника, оприлюднено перелік видів публічної інформації, а також перелік інформації для службового користування, оприлюднено вартість копіювання та друку
2.	на офіційному сайті омс оприлюднено перелік інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню у форматі відкритих даних та порядок доступу до таких даних.
3.	права громадян щодо вільного доступу до всіх публічних заходів ради та її виконавчих органів закріплено в документах ради (положення, регламенти), відповідні положення не передбачають багатозначності в їх трактовці
4.	омс оприлюднив порядок звернення громадян та свої зобов'язання у розгляді відповідних звернень.
5.	в омс діє порядок розгляду звернень громадян, які надійшли у формі електронних петицій.
6.	в омс є документ, яким регулюється проведення консультацій з громадянами у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій громадянами до проектів рішень омс, в тому числі, якщо відповідну форму участі реалізовано з використанням ІКТ
7.	в омс є документ, яким регулюється порядок діяльності консультативних неспеціалізованих органів
8.	в омс є документ, яким регулюється порядок діяльності консультативних спеціалізованих органів
9.	в омс є документ, яким регулюється проведення громадських слухань
10.	в омс є документ, яким регулюється порядок внесення місцевої ініціативи
11.	в омс є документ, яким регулюється загальних зборів громадян за місцем проживання
12.	в омс є документ, який регулює реалізацію "громадського бюджету"
13.	в разі застосування омс інших форм активної участі, в омс є документ, який регулює порядок застосування відповідного інструменту

ПЗ Зрозумілість

1.	елементи інформування на офіційному сайті ради без додаткових зусиль є доступними для будь-якого користувача, навіть такого, що заходить на веб-сайт вперше. Елементи перебувають в полі зору на головній, або за логікою заходу на головну одразу зрозуміло, де знайти відповідний елемент: система обліку публічної інформації, документи та процедури, пов'язані з доступом до ПІ, інформація про омс, про керівників та обраних осіб, рішення, розпорядження, протоколи, стенограми, проекти рішень, бюджет міста анонси офіційних заходів, кадрова політики, підприємства, заклади та установи омс.
2.	На сайті є загальна пошукова система, результати пошуку з якої є релевантними пошуковим запитам

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

3.	На сайті є спеціальна пошукова система по документам, що становлять публічну інформацію за критеріями (вид документу, дата прийняття, назва, номер), результати пошуку з якої є релевантними пошуковим запитам
4.	при зверненні до системи звернень громадян громадянин, отримує базову інформацію інструмент, тобто які питання можуть бути розглянуті таким шляхом, отримує роз'яснення формату комунікації, термінів отримання відповіді, контактні відомості відповідальних осіб, вимоги до надання інформації особою, що звертається, зобов'язання омс по змісту відповідей, що надаються, а також можливі подальші кроки омс при отриманні звернень. Незалежно від формату - очна форма чи ІКТ, відповідна інформація доступна на офіційному сайті ОМС
5.	документ (документи), які регулюють порядок доступу до публічних заходів ради та її виконавчих органів, передбачає чітку та зрозумілу процедуру, якої повинні дотримуватись громадяни для реалізації відповідного права
6.	положення, яке регулює подання електронних петицій до омс, містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формату використання інструменту, формату, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строків, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строків, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту та, в разі наявності можливості подавати електронні петиції через сайт, що адмініструє омс, контактні відомості осіб, відповідальних за технічну підтримку, чіткі вимоги до потенційних учасників, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс в разі результативності застосування інструменту
7.	положення, яке регулює подання зауважень та пропозицій до проектів рішень омс, містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формату використання інструменту, формату, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строків, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строків, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту та, в разі використання ІКТ для отримання зауважень та пропозицій до проектів рішень, контактні відомості осіб, відповідальних за технічну підтримку, чіткі вимоги до потенційних учасників, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс в разі результативності застосування інструменту
8.	положення, яке регулює роботу громадської ради, містить інформацію про мету та завдання роботи громадської ради, очікувані результати від діяльності громадської ради, чіткі вимоги для кандидатів на включення до ГР, процедуру відбору кандидатів та створення ГР, порядок взаємодії омс з ГР, інформацію про права та обов'язки членів ГР, інформацію про строки проведення консультацій з ГР, а також про строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на напрацювання ГР, інформацію про формат, в якому омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати діяльності ГР, інформацію про подальші кроки, які омс бере на себе зобов'язання вчиняти після отримання напрацювань ГР

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

9.	положення, яке регулює роботу неспеціалізованих консультативних органів, містить інформацію про мету та завдання такого органу, очікувані результати від діяльності органу, чіткі вимоги для кандидатів на включення до консультативного органу, процедуру відбору кандидатів та створення консультативного органу, порядок взаємодії омс з консультативним органом, інформацію про права та обов'язки членів консультативного органу, інформацію про строки проведення консультацій з органом, а також про строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на напрацювання консультативного органу, інформацію про формат, в якому омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати діяльності консультативного органу, інформацію про подальші кроки, які омс бере на себе зобов'язання вчиняти після отримання напрацювань консультативного органу
10.	положення, яке регулює проведення громадських слухань, містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формат використання інструменту, формат, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строки, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, вимоги до супроводжуваних документів, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту, чіткі вимоги до потенційних учасників, інформацію про шляхи доступу до документів, які знадобляться потенційним учасникам для використання інструменту, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс в разі результативності застосування інструменту
11.	положення, яке регулює застосування інструменту "місцевої ініціативи", містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формат використання інструменту, формат, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строки, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, вимоги до супроводжуваних документів, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту, чіткі вимоги до потенційних учасників, інформацію про шляхи доступу до документів, які знадобляться потенційним учасникам для використання інструменту, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс в разі результативності застосування інструменту
12.	положення, яке регулює застосування інструменту "загальних зборів за місцем проживання", містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формат використання інструменту, формат, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строки, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, вимоги до супроводжуваних документів, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту, чіткі вимоги до потенційних учасників, інформацію про шляхи доступу до документів, які знадобляться потенційним учасникам для використання інструменту, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс в разі результативності застосування інструменту

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

13.	положення, яке регулює застосування інструменту "громадського бюджету", містить інформацію про мету та завдання застосування цього інструменту, формат використання інструменту, формат, в якому узагальнюються та оприлюднюються результати використання відповідного інструменту, строки, які надаються громадянам на застосування інструменту, а також строки, в які омс бере на себе зобов'язання відреагувати на результати, вимоги до супроводжуючих документів, контактні відомості відповідальних осіб омс за застосування інструменту, в тому числі, контактні відомості осіб, які відповідають за технічну підтримку, в разі реалізації інструменту з застосуванням ІКТ, чіткі вимоги до потенційних учасників та проектів, інформацію про шляхи доступу до документів, які знадобляться потенційним учасникам для використання інструменту, інформацію про наступні кроки, які будуть вжиті омс за результатами застосування інструменту
14.	в разі використання інших інструментів залучення громадян до активної участі, положення, які регулюють застосування таких інструментів, повністю відповідають вимогам принципу "зрозумілості"

П. 4 Час

1.	проект рішення, доопрацьований з урахуванням проведених консультацій з громадськістю, про бюджет на наступний рік оприлюднюється з урахуванням строків для прийняття такого рішення, встановлених БКУ та не менше, ніж за 20 днів до планового розгляду на сесії ради
2.	проекти рішень регуляторних актів оприлюднюються не пізніше, ніж через 5 днів, після оприлюднення повідомлення про оприлюднення проекту
3.	проекти рішень про місцеві цільові програми, а також рішення ради, які містять широкий суспільний інтерес, доопрацьовані з урахуванням проведених консультацій з громадськістю, оприлюднюються не менше, ніж за 20 днів до планового розгляду на сесії ради
4.	стратегічні документи омс, які визначають напрямки та форми взаємодії з громадянами, містять заздалегідь встановлені строки залучення громадян до прийняття рішень, щодо яких заздалегідь встановлені законом строки (план діяльності по підготовці проектів регуляторних актів, затвердження рішень про бюджет, прийняття рішення про затвердження ПСЕР)
5.	порядок доступу до публічних заходів ради та її виконавчих органів не вимагає затрат часу на реалізації відповідного права або в разі застосування повідомної процедури - затрати часу громадянина для реалізації відповідного права є реалістичними
6.	Консультації з громадськістю по обговоренню бюджету міста на наступний рік розпочинаються заздалегідь, до оприлюднення фінальної редакції проекту бюджету, який буде винесено на розгляд ради, але не пізніше ніж за 2 місяці до кінцевого терміну прийняття відповідного рішення
7.	На проведення консультацій з громадськістю по проектам регуляторних актів відводиться не менше, ніж 1 місяць
8.	Консультації з громадськістю по обговоренню проектів рішень про місцеві цільові програми та проектів рішень, які мають широкий суспільний інтерес, розпочинаються заздалегідь, але не пізніше ніж за 2 місяці до кінцевого терміну прийняття відповідного рішення

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

9.	Громадські слухання омс проводить не пізніше, ніж за місяця до планового розгляду на сесії ради з метою прийняття
10.	консультації з спеціалізованими та неспеціалізованими консультативними органами проводяться заздалегідь, але не пізніше 1 місяця до планового винесення на розгляд з метою затвердження
11.	анонсування початку конкурсного відбору громадських проектів "громадського бюджету" відбувається з вказанням чітких та реалістичних строків для їх підготовки та вказанням подальших строків, в які бере на себе зобов'язання виконати подальші кроки омс
12.	строки, які відводяться на реалізацію інструментів місцевої ініціативи є реалістичними
13.	строки, які відводяться на реалізацію "загальних зборів" є реалістичними
14.	в разі використання інших форм активної участі, строки заздалегідь встановлені, є чіткими та реалістичними для реалізації всіх необхідних етапів

П. 5 Об'єктивність

1.	в омс є встановлений розпорядженням або рішенням загальний порядок діяльності по забезпеченню доступу до публічної інформації
2.	омс оприлюднив процедуру подання запиту на інформацію, процедура оприлюднена в адаптованому вигляді, є чіткою та зрозумілою (не є скопійованим витягом з офіційних документів)
3.	омс оприлюднив порядок оскарження рішень дій чи бездіяльності розпорядника до керівника розпорядника. Порядок містить чіткі та зрозумілі процедури, а громадянам вдається ефективно відстоювати свої права. Омс також оприлюднив порядок оскарження в судовому порядку.
4.	в омс реалізована можливість роботи з публічною інформацією безпосередньо в самому омс, робоче місце забезпечено необхідною оргтехнікою, скористатись можливістю роботи з публічною інформацією в омс можна в позаробочий час
5.	порядок звернення громадян до міського голови, його заступників, керівників структурних підрозділів не створює додаткових перешкод для громадян для потрапляння на прийом до посадовця, будь-який громадянин має реальну можливість потрапити на прийом в обмежений проміжок часу (не більше одного місяця, практика переведення на прийом до підлеглих не є поширеною, для того, щоб потрапити на прийом, немає необхідності проходити декілька інстанцій чи здійснювати додаткові реєстраційні дії в декількох інстанціях)
6.	забезпечена можливість потрапляння на прийом до міського голови, його заступників, керівників структурних підрозділів в позаробочий час
7.	забезпечено реалізацію дієвого механізму оскарження відмови або затягування можливості потрапити на особистий прийом до міського голови, його заступників та керівників структурних підрозділів

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

8.	Порядок відвідування публічних заходів міської ради та її виконавчих органів громадянами не створює штучних перешкод для реалізації цього права, не передбачає розбіжностей в читанні його положень, процедура передбачає дієвий механізм оскарження відмови омс в відвідуванні громадянином публічних заходів ради та її виконавчих органів
9.	Порядок подання електронних петицій не передбачає розбіжностей в читанні його положень, порядок не передбачає обмежень для реалізації громадянами свого права на звернення до омс шляхом подання електронної петиції, процедури не є занадто складними, порядком передбачено дієвий механізм оскарження, будь-яка петиція, що була подана, розглядається омс у встановлені строки та в установленому порядку
10.	забезпечено реалізацію дієвого механізму оскарження відмови або затягування розгляду успішної петиції, або її скасування (анулювання за ініціативою адміністратора інструменти з боку омс на підставі маніпуляцій з системою
11.	Порядок проведення консультацій з громадянами у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій громадянами до проектів рішень омс, не передбачає розбіжностей в читанні його положень, не передбачає необґрунтованих обмежень для участі громадян в відповідних консультаціях, порядок участі не є складним для громадян
12.	консультації з громадянами у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій проводяться в позаробочий час, в разі використання очної форми, або проводяться заочно з використанням ІКТ
13.	Для анонсування проведення консультацій з громадськістю у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій використовується максимально широкий набір каналів комунікації: сайт, газета, ТВ за наявності, зовнішня реклама за умови наявності в омс власних рекламних конструкцій, або в разі наявності фінансування з бюджету для розміщення зовнішньої реклами (наприклад, якщо є в місті програма Інформаційної підтримки та в заходах програми міститься "соціальна реклама")
14.	забезпечено реалізацію дієвого механізму оскарження відмови омс використовувати результати проведених консультацій з громадськістю у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій до проектів рішень омс
15.	порядок, який регулює діяльність неспеціалізованих консультативних органів (громадських рад) не передбачає розбіжностей в читанні його положень та не обмежує гарантовані законом права та можливості для таких органів
16.	в омс є дієвий порядок для оскарження рішень, дій чи бездіяльності омс в питаннях взаємодії з неспеціалізованим консультативним органом
17.	порядок, який регулює діяльність спеціалізованих консультативних органів, не передбачає розбіжностей в читанні його положень, чітко визнає сферу питань, з якими має справу консультативний орган, порядок відбору членів такого органу та зобов'язання омс по взаємодії з таким органом
18.	в омс є дієвий порядок оскарження невиконання зобов'язань омс по взаємодії з консультативним органом

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

19.	порядок, який регулює проведення громадських слухань, не передбачає можливих розбіжностей в читанні його положень, порядком не обмежуються гарантовані громадянам законом права та можливості для проведення громадських слухань
20.	Для анонсування проведення громадських слухань використовується максимально широкий набір каналів комунікації: сайт, газета, ТВ за наявності, зовнішня реклама за умови наявності в омс власних рекламних конструкцій, або в разі наявності фінансування з бюджету для розміщення зовнішньої реклами (наприклад, якщо є в місті програма Інформаційної підтримки та в заходах програми міститься "соціальна реклама")
21.	в омс є дієвий механізм оскарження невиконання зобов'язань омс по реагуванню на результати проведених громадських слухань
22.	омс проводить громадські слухання в позаробочий час
23.	відсутня практика протидії, створення штучних перешкод з боку омс в проведенні ініціативних громадських слухань (наприклад, не надається приміщення, не підтверджує кількість зібраних підписів, не підписується розпорядження про проведення громадських слухань, тощо)
24.	омс оприлюднив всі доступні громадянам можливості долучитись до консультаційних дій омс, оприлюднена інформація адаптована для будь-якого користувача, не є витягом з офіційного документу чи посиланням на відповідний документ
25.	порядком внесення місцевої ініціативи не передбачає можливих розбіжностей в читанні його положень, порядком не обмежено гарантовані громадянам законом права та можливості використання інструменту, в порядку чітко визначено зобов'язання та порядок діяльності омс в реагуванні на результати проведення місцевої ініціативи
26.	відсутня практика протидії, створення штучних перешкод з боку омс в проведенні місцевої ініціативи або реагуванню на результати застосування інструменту залучення
27.	є дієвий механізм оскарження невиконання зобов'язань омс по реагуванню на результати реалізації місцевої ініціативи
28.	порядок, який регулює проведення загальних зборів за місцем проживання, не передбачає можливих розбіжностей в читанні його положень, порядком не обмежено гарантовані громадянам законом права та можливості використання інструменту, в порядку чітко визначено зобов'язання та порядок діяльності омс в реагуванні на результати реалізації відповідного інструменту
29.	відсутня практика протидії, створення штучних перешкод з боку омс в проведенні зборів громадян або реагуванню на результати застосування інструменту залучення
30.	є дієвий механізм оскарження невиконання зобов'язань омс по реагуванню на результати реалізації проведення загальних зборів
31.	документ, який регулює реалізацію "громадського бюджету" не містить положень, які надають омс можливість для зловживань у відборі відповідних ініціатив, процедури документу є реалістичними для виконання потенційними зацікавленими сторонами

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

32.	в комітеті (або його аналогу) по відборі громадських ініціатив, які будуть фінансуватись з "громадського бюджету" більшість складають сторонні експерти з дотичних сфер, які не є представниками виконавчих органів ради, або депутатами ради
33.	можливість подання ініціатив для реалізації за рахунок "громадського бюджету" анонсується з використанням максимально широкого набору каналів комунікації: сайт, газета, ТВ за наявності, зовнішня реклама за умови наявності в омс власних рекламних конструкцій, або в разі наявності фінансування з бюджету для розміщення зовнішньої реклами (наприклад, якщо є в місті програма Інформаційної підтримки та в заходах програми міститься "соціальна реклама")
34.	є дієвий порядок оскарження відмови приймати запропонований громадянами проект до конкурсу, або до реалізації (за результатами проведення відповідного конкурсу)
35.	в разі застосування інших інструментів активної участі, документи, які регулюють їх реалізацію, містять відповідні чіткі процедури реалізації інструменту, зобов'язання омс в реагуванні на результати застосування інструменту, а положення відповідного документи не передбачають потенційних обмежень та перешкод для залучення громадян до активної участі на принципах рівності
36.	омс оприлюднив всі доступні громадянам можливості взяти активну участь в виробленні політики омс, оприлюднена інформація адаптована для будь-якого користувача, не є витягом з офіційного документу чи посиланням на відповідний документ

II. 6 Ресурси

1.	в омс передбачені фінансові та матеріальні ресурси на здійснення заходів з інформування громадян: друковані органи, підтримка сайту, проведення заходів з використанням ІКТ (оптимальний варіант - окрема цільова програма), місця в залах засідань, обладнані місця для роботи з публічної інформацією і т.п.
2.	в омс є, як мінімум, одна структурна одиниця, яка відповідає за заходи, пов'язані з інформуванням громадян, протягом всього циклу політики (підготовка, реалізація та аналіз). Цей обов'язок є основним, що передбачає направлення основного часового ресурсу для здійснення діяльності по інформуванню громадян. В обов'язки входить формулювання, реалізація та оцінка ефективності заходів
3.	омс практикує проведення внутрішніх навчань зі здійснення заходів інформування громадян
4.	в омс передбачені фінансові ресурси на здійснення заходів консультування з громадянами, в тому числі, для здійснення консультацій з використанням ІКТ
5.	в омс є, як мінімум, одна структурна одиниця яка відповідає за заходи, пов'язані з консультаціями з громадянами, протягом всього циклу політики (підготовка, реалізація та аналіз). Цей обов'язок є основним, що передбачає направлення основного часового ресурсу для здійснення відповідних заходів. В обов'язки входить формулювання, реалізація та оцінка ефективності заходів

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

6.	політика омс по консультуванню з громадянами здійснюється таким чином, що у відповідальних осіб омс є достатньо часу на підготовку, реалізацію та опрацювання результатів консультацій, що здійснюються
7.	в омс є практика внутрішніх навчань по підвищенню обізнаності щодо необхідності проведення консультаційних заходів, форм для можливого застосування, питань, які є особливо чутливими для громадян та можуть потребувати проведення консультацій в першочерговому порядку
8.	в бюджеті міста передбачені кошти для реалізації "громадського бюджету"
9.	в омс є, як мінімум, одна структурна одиниця, яка відповідає за заходи, пов'язані з активним залученням громадян, протягом всього циклу політики (підготовка, реалізація та аналіз). Цей обов'язок є основним, що передбачає направлення основного часового ресурсу для здійснення відповідних заходів. В обов'язки входить формулювання, реалізація та оцінка ефективності заходів
10.	політика омс по активному залученню громадян здійснюється таким чином, що у відповідальних осіб омс є достатньо часу на підготовку, реалізацію та опрацювання результатів консультацій, що здійснюються
11.	в омс є практика внутрішніх навчань та роз'яснень по підвищенню обізнаності щодо необхідності залучення громадян до активної участі

II. 7 Координація

1.	на офіційному сайті омс є окремий спеціальний підрозділ або є окремий сайт, присвячений взаємодії з громадськістю (інформування, консультування так активна участь)
2.	в спецпідрозділі оприлюднена інформація з планами омс по залученню громадян, орієнтовними термінами, описом тематики та запланованих форм залучення.
3.	в омс здійснюється внутрішня діяльність по уніфікації та однаковому застосуванню інструментів залучення громадян всіма структурами омс
4.	в омс практикується проведення координаційних нарад або їх аналогів для обміну досвідом та позитивними практиками залучення громадян

II. 8 Підзвітність

1.	документ (рішення, положення, яке встановлює загальні положення по забезпеченню доступу до п.і.) встановлює обов'язковість періодичного узагальнення, аналізу та звітування за результатами реалізації діяльності по забезпеченню доступу до п.і., як пасивного, так і активного
2.	документом встановлено граничні терміни звітування по результатам забезпечення доступу до інформації
3.	звіти про забезпечення доступу до інформації регулярно оприлюднюються

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

4.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням та обґрунтуванням підстав, на який громадянам відмовляли в отриманні п.і.
5.	в порядку організації здійснення особистого прийому громадян встановлено обов'язок по періодичному узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами здійснення особистих прийомів
6.	документом встановлено граничні терміни звітування по результатам здійснення особистих прийомів
7.	звіти по здійсненню прийому громадян регулярно оприлюднюються
8.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням та обґрунтуванням підстав, на яких громадянам відмовляли в особистому прийомі
9.	в порядку організації доступу громадян на публічні заходи омс встановлено обов'язок по періодичному узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами надання громадянам можливості по відвідуванню публічних заходів омс
10.	документом встановлено граничні терміни звітування по результатам надання громадянам можливості по відвідуванню публічних заходів омс
11.	звіти по забезпеченню доступу громадян на публічні заходи омс регулярно оприлюднюються
12.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням та обґрунтуванням підстав, на яких громадянам відмовляли в відвідуванні публічних заходів омс
13.	в порядку організації отримання звернень від громадян встановлено обов'язок по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами використання відповідного інструменту
14.	встановлено граничні терміни звітування по отриманим зверненням громадян
15.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням та обґрунтуванням наданих відповідей
16.	звіти по результатам отримання звернень від громадян регулярно оприлюднюються
17.	документом, яким встановлено порядок подання електронних петицій, встановлено обов'язок по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами отриманих звернень громадян в такий спосіб
18.	встановлено граничні терміни звітування по отриманим електронним петиціям
19.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням та обґрунтуванням реагування омс на отримані електронні петиції (підстави для розгляду, підстави для відмови розглядати)
20.	звіти по результатам аналізу отриманих електронних петицій регулярно оприлюднюються

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

21.	документом, яким регулюється проведення консультацій з громадянами, шляхом подання коментарів, зауважень та пропозицій до проєктів рішень, встановлено обов'язок по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами проведених консультацій
22.	встановлено граничні строки звітування по результатам проведених консультацій
23.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням конкретного вкладу громадян та обґрунтуванням підстав для використання, або невикористання наданих громадянами зауважень та пропозицій
24.	звіти по результатам проведених консультацій регулярно оприлюднюються
25.	плани проведення консультацій з громадськими радами містять інформацію про зобов'язання омс провести узагальнення, аналіз проведених консультацій та прозвітувати в заздалегідь встановлені строки про результати консультацій
26.	встановлено граничні терміни звітування по результатам проведених консультацій з громадськими радами
27.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням конкретного вкладу громадської ради та обґрунтуванням підстав для використання або невикористання наданих громадськими радами зауважень та пропозицій
28.	звіти по результатам проведених консультацій з громадськими радами регулярно оприлюднюються
29.	плани проведення консультацій з спеціалізованими консультативними органами містять інформацію про зобов'язання омс провести узагальнення, аналіз проведених консультацій та прозвітувати в заздалегідь встановлені строки
30.	встановлено граничні терміни звітування по результатам проведених консультацій з консультативними органами
31.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням конкретного вкладу консультативних органів та обґрунтуванням підстав для використання або невикористання наданих консультативними органами зауважень та пропозицій
32.	звіти по результатам проведених консультацій з консультативними органами регулярно оприлюднюються
33.	плани (анонси) проведення громадських слухань містять інформацію про зобов'язання омс провести узагальнення, аналіз проведених консультацій та прозвітувати в заздалегідь встановлені строки
34.	встановлено граничні терміни звітування по результатам проведених громадських слухань
35.	звіти є повними, містять інформацію з узагальненням конкретного вкладу громадян та обґрунтуванням підстав для використання або невикористання наданих громадянами зауважень та пропозицій
36.	звіти по результатам проведених громадських слухань регулярно оприлюднюються

Проєкт «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проєкт спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

37.	документом, яким регулюється реалізація місцевих ініціатив, встановлено зобов'язання омс по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами реалізації місцевої ініціативи
38.	документом, яким регулюється реалізація місцевих ініціатив, встановлено граничні строки по звітуванню за результатами реалізованої місцевої ініціативи
39.	документом, яким регулюється реалізація загальних зборів громадян за місцем проживання, встановлено зобов'язання омс по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами реалізації загальних зборів громадян за місцем проживання
40.	документом, яким регулюється реалізація загальних зборів громадян за місцем проживання, встановлено граничні строки по звітуванню за результатами їх реалізації
41.	документом, яким регулюється реалізація громадського бюджету, встановлено зобов'язання омс по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами відбору проектів для реалізації та за результатами реалізації відібраних проектів
42.	документом, яким регулюється реалізація громадського бюджету, встановлено граничні строки по звітуванню за результатами відбору проектів та за результатами реалізованих проектів
43.	в разі використання інших форм активної участі, встановлення зобов'язання омс по узагальненню, аналізу та звітуванню за результатами залучення громадян
44.	в разі використання інших форм активної участі, встановлено граничні строки звітування по результатам залучення громадян
445.	в разі використання будь-якої форми активної участі, омс оприлюднює звіти за результатами залучення громадян
46.	в разі використання будь-якої форми активної участі, омс оприлюднює повні звіти, які містять інформацію про конкретний внесок громадян та обґрунтування підстав для використання чи невикористання отриманих результатів (або реалізації проектів для громадського бюджету)

П. 9 Оцінка

1.	в омс визначено відповідальну посадову/-і особу/-и або структурний/-і підрозділ/-и по здійсненню заходів з оцінки заходів інформування, консультування та залучення громадян до активної участі
2.	існують плани по проведенню оцінки заходів інформування, консультування та активного залучення громадян, в яких визначено періодичність проведення оцінки, інструменти для проведення оцінки, відомості, які збираються для проведення оцінки
3.	до проведення оцінки ефективності залучаються громадяни (форми зворотнього зв'язку при проведенні будь-яких очних чи електронних заходів, робота незалежних експертних груп, залучення зовнішніх аудиторів і т.п.)

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

4.	оцінка ефективності проведених заходів проводиться на регулярній основі та оприлюднюється
5.	використовується широкий набір показників при оцінці: як кількісних (кількість скарг, звернень, учасників, пропозицій і т.п.), так і якісних (виконання поставлених завдань, успішні та невдалі елементи і т.п.)

П. 10 Активна громадська позиція

1.	омс реалізує заходи (програму чи програми) по наданню на конкурсних умовах ресурсної підтримки ОГС
2.	омс реалізує заходи (програму чи програми) по інформуванню, просвіті, громадському навчанню жителів міста щодо їх громадянських прав та можливостей долучатись до розробки міської політики
3.	омс здійснює підтримки ОГС, які діють в напрямку підвищення обізнаності громадян про їх громадянські права та можливості участі в розробці міської політики (будь-яка підтримка: інформаційна, фінансова, матеріальна)
4.	відома практика спільних проєктів/заходів омс з ОГС

Проєкт «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проєкт спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

ДОДАТОК 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для збільшення продуктивності використання інструментів інформування громадян:

- Уніфікувати систему доступу та оприлюднити систему обліку публічної інформації, зробивши її єдиною для проектів рішень та рішень міської ради та виконавчого комітету, та розпоряджень міського голови, а також додавши до веб-сайту міської ради інформації про види документів та інформації, яка знаходиться в розпорядженні міської ради;
- Забезпечити оприлюднення інформації про фінансові ресурси, які передбачаються для утримання органу місцевого самоврядування, про їх структуру, обсяг та порядок витрачання (кошторис міської ради);
- Забезпечити оприлюднення на сайті ради біографічних відомостей всіх членів виконавчого комітету, всіх керівників структурних підрозділів, а також біографічних відомостей, графіків прийому та контактної інформації всіх депутатів міської ради;
- Забезпечити оприлюднення та регулярне оновлення, як мінімум, обов'язкових наборів відкритих даних;
- Забезпечити своєчасне анонсування засідань постійних комісій міської ради;
- Забезпечити оприлюднення стенограм та протоколів засідань виконавчого комітету, а також стенограм пленарних засідань сесій міської ради.

Для збільшення продуктивності використання інструментів консультування:

- Забезпечити активне використання нещодавно запущеного інструменту електронних обговорень проектів рішень, шляхом регулярного винесення на електронне обговорення проектів рішень міської ради;
- Утворити Громадську раду та забезпечити її незалежне функціонування;
- Проводити громадські слухання з актуальних питань функціонування громади, проведення яких не є обов'язковим згідно чинного законодавства;
- Проводити опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громади.

Для наближення діяльності органу місцевого самоврядування до принципу відданості ідеям залучення громадян до управління:

- Розробити та затвердити середньостроковий план залучення громадян, який буде передбачати перелік пріоритетних питань для залучення, строки здійснення інформування, консультування або активного залучення, інструменти залучення

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

громадян та відповідальних за здійснення заходів організації, аналізу і оцінки, та звітування про проведені заходи залучення;

- Визначити відповідальну особу за здійснення аналізу ефективності діяльності органу місцевого самоврядування в здійсненні заходів залучення громадян, який буде виконуватись з метою надання рекомендацій для збільшення продуктивності здійснюваних заходів, вдосконалення інструментів, які використовує орган місцевого самоврядування.

Для забезпечення нормативного закріплення прав громадян на участь, що наблизить орган місцевого самоврядування до відповідності принципу закріплення прав, необхідно:

- Розробити, затвердити та оприлюднити перелік інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню у форматі відкритих даних;
- Розробити та закріпити процедуру вільного доступу до відкритих заходів та засідань міської ради, яка скасує чинний порядок доступу до заходів міської ради, який передбачає затвердження списків запрошених, підписаних керівниками структурних підрозділів міської ради та створить можливість безперешкодного доступу до відкритих засідань та заходів ради для всіх без виключення громадян. Виключення з цього правила можуть лише становити особи, які несуть загрозу безпеці та життю громадян;
- Нормативно закріпити порядок здійснення консультацій з громадянами у вигляді обговорень проектів рішень, в тому числі, таких, що здійснюються за використанням електронних засобів.

Для забезпечення відповідності принципу зрозумілості, необхідно:

- Переглянути структуру розміщення інформації на сайті міської ради в сторону збільшення швидкого та інтуїтивного пошуку необхідної інформації на офіційному сайті, також необхідно здійснити роботу над механізмом роботи пошукової системи сайту, яка наразі не надає релевантні пошуковому запиту результати;
- розмістити в системі звернень 1535 інформацію про питання, які можуть бути розглянуті таким шляхом;
- на веб-платформі «Соціально-активний громадянин» розмістити контактні відомості осіб, які відповідають за застосування кожного інструменту, який є доступним через платформі (запити на інформацію, електронні консультації, електронні петиції, бюджет участі) та можуть надати додаткові роз'яснення з приводу застосування інструменту, а також контактні відомості осіб, які відповідають за технічну підтримку ресурсу;

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

- Положення та розпорядження про спеціалізовані консультативні органи (групи, ради і т.п.) повинні містити інформації про критерії формування їх складу, порядок здійснення ротаций, в разі, якщо орган діє постійно, процедури обрання або входження до складу, а також повинні містити інформацію про зобов'язання органу місцевого самоврядування щодо подальших кроків та використання результатів здійснених консультацій.

Для наближення діяльності органу місцевого самоврядування до принципу часу, який передбачає здійснення заходів інформування, консультування та активного залучення громадян в такі часові рамки, які дозволяють отримати громадянам від цього найбільшу користь, органам місцевого самоврядування використати результати здійснених заходів та втілити їх в реалізації міської політики:

- Всі проекти рішень регуляторних актів повинні оприлюднюватись не пізніше, ніж за 5 днів після оприлюднення повідомлення, окрім того, громадські слухання повинні відбуватись з кожного проекту рішення, які мають регуляторний вплив;
- Всі проекти рішень в їх кінцевому варіанті після обговорень та доопрацювання, які виносяться на розгляд з метою затвердження, повинні оприлюднюватись за 20 днів до розгляду;
- Стратегічні документи, які передбачають перелік пріоритетних питань для залучення громадян на певний строк, повинні передбачати строки здійснення консультацій з громадянами, в тому числі, консультації з громадянами щодо проекту бюджету на наступний рік, а також щодо інших комплексних рішень повинні відбуватись заздалегідь, до оприлюднення фінального проекту рішення, яке буде винесено на розгляд міської ради;
- Порядок доступу до заходів ради не повинен передбачати витрат часу громадянина на реалізації свого права та повинен бути реалістичним;
- На здійснення консультацій щодо проектів регуляторних актів повинно відводитись не менше місяця.

Наближення відповідності діяльності органу місцевого самоврядування до принципів об'єктивності вимагає докладання додаткових зусиль до додаткового роз'яснення та спрощеного подання інформації про доступні процедури учасницьких процесів, в тому числі, викладення простою мовою, забезпечення можливостей для громадян оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність безпосереднього до самого органу місцевого самоврядування, зокрема, доцільним буде передбачити, створення простих та неускладнених процедур реалізації громадянами їх прав на участь, а також адаптування до потреб всіх категорій громадян.

В Одеській міській раді потребують вдосконалення:

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

- Процедура здійснення прийому міським головою: міський голова зобов'язаний здійснювати прийом громадян, а процедура не повинна передбачати переведення бажаючих потрапити на прийом до міського голови на підлеглих. Звернення до міського голови, його заступників та підлеглих шляхом відвідування особистого прийому повинне передбачати можливість потрапити на прийом громадянам в позаробочий час;
- Процедура доступу до засідань та заходів не повинна створювати штучних перешкод для громадян та ускладнювати доступ до них;
- Реалізації всіх можливих форм участі повинна супроводжуватись широким анонсуванням із забезпеченням всіх доступних засобів. В тому числі, продуктивним є використання соціальних мереж, а також телебачення та зовнішньої реклами, оскільки офіційний сайт ради та її друкований орган не є повсякденними засобами отримання інформації пересічними громадянами;
- Викладення в спрощеному вигляді (наприклад, у формі інструкцій без складної технічної мови) інформації про процедури подання запиту на інформацію, процедури проведення громадських слухань, можливостей долучитись до вироблення міської комісії шляхом консультацій, процедури подання громадської ініціативи, процедури відвідування прийомів посадовців та відкритих заходів та засідань;
- Будь які заходи інформування, консультування та активної участі повинні надавати громадянам інформацію про те, як вони можуть оскаржити рішення, дії чи бездіяльність відповідальних виконавців безпосередньо до органу місцевого самоврядування, наприклад, через звернення до керівника відповідального структурного підрозділу;

Відповідність принципу забезпеченості ресурсами вимагає приділення більшої уваги використанню кадрових ресурсів та ресурсів часу кадрів, відповідальних за реалізацію заходів залучення громадян, що передбачає:

- Уповноваження як мінімум однієї структурної одиниці відповідати за заходи, пов'язані з консультаціями з громадянами, протягом всього циклу політики (підготовка, реалізація та аналіз), з урахуванням того факту, що цей обов'язок повинен бути основним та передбачати направлення основного часового ресурсу для здійснення відповідних заходів. В обов'язки повинні входити заходи формулювання, реалізація та оцінка ефективності вже здійснених заходів;
- Для досягнення єдиного підходу в реалізації заходів інформування, консультування та активного залучення громадян, доцільним також є запровадити практику внутрішніх навчань для працівників щодо інформування громадян, залучення їх до консультаційних заходів та до активної участі.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

Для досягнення відповідності принципам скоординованості діяльності всіх структурних підрозділів по здійсненню заходів інформування, консультування та активної участі необхідно забезпечити чіткий розподіл обов'язків за весь цикл застосування всіх доступних інструментів залучення громадян між структурними підрозділами. Окрім того, рекомендується запущену в 2017 році платформу «Соціально-активний громадянин» надалі розширювати для використання всіх можливих інструментів участі та для інформування громадян про доступні інструменти та процедури їх застосування, в тому числі для тих інструментів, які не передбачають електронної форми взаємодії, таким чином перетворивши платформу на повноцінний комунікаційний майданчик органу місцевого самоврядування з громадянами.

Відповідність принципу підзвітності вимагає закріплення обов'язковості звітувати про здійснені заходи інформування консультацій та активного залучення громадян, регулярності звітності щодо використання кожного доступного інструменту, звіти повинні містити в собі інформацію не тільки щодо кількісних, а і щодо якісних показників, надавати інформацію про те, як були використані результати взаємодії з громадянами, обґрунтовувати підстави щодо відмови від використання результатів взаємодії. Самі звіти повинні на регулярній основі оприлюднюватись. Оскільки щодо переважної більшості доступних в Одеській міській раді інструментів залучення громадян зафіксовано відсутність згаданих елементів, їх запровадження може значно покращити ситуацію з підзвітністю громаді щодо заходів, які здійснюються, та здатне значно підвищити довіру громадян та їх активність в користуванні інструментами участі.

Тісно пов'язаний з принципом підзвітності – **принцип оцінки**, який передбачає, що орган місцевого самоврядування працює над аналізом тих заходів залучення громадян, які здійснює задля того, щоб досягти збільшення їх ефективності та результативності. Задля досягнення відповідності принципу самооцінки Одеською міською радою необхідно передбачити:

- запровадження планів по проведенню самооцінки здійснених заходів інформування, консультування та активного залучення громадян, в яких чітко передбачити періодичність здійснення оцінки, інструменти для її проведення та визначити відомості, які необхідно збирати для того, щоб дійти до обґрунтованих висновків щодо реалізованих заходів залучення громадян;
- залучати до проведення самооцінки громадян, шляхом запровадження форм зворотного зв'язку при проведенні будь-яких очних чи електронних заходів, запроваджувати роботу так званих незалежних громадських аудитів;

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.

- для здійснення оцінки використовувати широкий набір показників, як кількісних (напр. кількість скарг учасників заходів, пропозицій, які надійшли), так і якісних (виконання поставлених завдань, успішні та невдалі елементи, тощо).

На сам кінець, **підвищення відповідності принципу активної громадянської позиції**, може відбутись за рахунок:

- запровадити повноцінну програму для інформування та просвіти широких верств населення міста щодо їх громадських прав та можливостей впливу на міську політику, передбачаючи як заходи з активною участю (напр., очні або онлайн-семінари з різних інструментів участі), так і пасивною (поліграфічна продукція, зовнішня та медійна реклама);
- долучатись до заходів та надавати підтримку організаціям громадянського суспільства міста, які займаються просвітою громадян щодо їх громадянських прав;
- розширювати партнерську взаємодію з організаціями громадянського суспільства, які надають експертну підтримку з різних напрямків міської політики.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів. Думки та позиції авторів також не відображають думки та позиції ОЕСР.